REVISIE

1

De opdracht der Kerk, zegt men, is de mensen bij God in de hemel te brengen. Haar voornaamste zorg schijnt mij veeleer : God en zijn hemel in de geesten en harten der mensen te brengen, — en „brengen" betekent wellicht enkel : voorbereiden. Als de Kerk dit laatste nastreeft, als een zorg die God voor háár bestemde, kan zij het eerste — een zorg die God voor zichzelf behield — als ijdelheid des geestes laten varen.

2

De Kerk heeft niet ten doel mensen te werven voor een aantal kerkelijke verplichtingen, maar zielen te winnen voor Christus (voor de verplichtingen van het evangelie). Het eerste blijkt practisch maar weinig te vergen, en nauwelijks iets evangelisch, noch van de wervers noch van de geworvenen. Het tweede vraagt, van beiden, de inzet van de mens. Het eerste leidt niet zelden tot een voortzetting (binnen de Kerk) van de wereld ; het tweede beweegt tot een wandelen (tijdens dit leven) in de hemel.

3

Als het doel van dit leven was, God te dienen en daardoor in de hemel te komen, dan had het nauwelijks zin en zeker geen enkele schone zin de vromen der heidenen te bekeren, want die heidenen, zegt Joannes, aanbidden de God die zij niet kennen en niet de afgoden die zij kennen. Het doel der Kerk en het doel der bekering is : het aanbidden van de heiden en het aanbidden van de christen te bekeren tot een aanbidding van de Vader *in geest en in waarheid ;* of zoals

Joannes vervolgt : de Vader de aanbidders te geven zoals Hij zich deze zoekt.

4

Kennen en liefhebben is de handeling van de hemel, doch ook het doel van het menselijk bestaan op aarde. De aarde is bestemd een voorportaal van de hemel te zijn. En niet slechts opdat de God van hemel en aarde op aarde gediend wordt zoals in de hemel, maar ook (en misschien wel allereerst) opdat de mens reeds de aarde als zijn hemel zou ervaren.

5

Godefroid Kurth heeft eens geschreven, dat het Romeinse Keizerrijk de kunst van veroveren had verleerd toen zijn legioenen die van overwinnen nog bezaten. Het kon de volken nog wel onderwerpen, maar het kon, innerlijk, in zijn beschaving reeds ontbonden, de onderworpen volken niet meer in zijn beschaving opnemen. Ondanks zijn schijnbaar heersen demonstreerde dit rijk, juist waar het zegepraalde, zijn nederlaag. Het was nog wel offensief en defensief, het was niet meer creatief.

6

Niet de nederlaag van de Kerk voor de wereld maakt God armer, maar de nederlaag van Christus in de zielen der zijnen.

7

Lange tijd was de Kerk vrijwel uitsluitend defensief. Sedert enkele decennia is zij opnieuw offensief, — doch vele malen minder creatief. Vandaar dat zoveel activiteit tumult blijft, of weldra — telkens weer — dreigt te worden. Creatief leven is allereerst : voortdurend zichzelf vernieuwende zelfontvouwing uit wat het eigen, diepste levensbeginsel is ; en bevrucht worden (zich laten bevruchten) door de schep-

pende krachten elders. De creatieve mens is de onbevreesde en open mens, en door zijn positiviteit offensief en defensief ineen.

8

De opdracht der Kerk is het voorbereiden (en dienen) van het rijk Gods in de zielen. Voor haar is echter niet het resultaat van belang, maar alleen de handeling die gesteld wordt *als* voorbereiding. „Elkeen zie toe hoe hij opbouwe. Want andere grondslagen kan niemand leggen dan die gelegd zijn, namelijk Jesus Christus". „In het vlees wandelen wij, maar niet naar het vlees strijden wij".

9

Kennen en liefhebben — dit zijn in geest en in waarheid, met de blijdschap en vrijheid der in de waarheid verlosten, en kinderen Gods aldus, — dit schijnt mij de zin van het rijk Gods in de zielen en de bestemming van de mens op aarde. — Het kennen en beminnen van wat gekend moet worden, en het gekende in liefde *zijn*. *Zijn* is echter altijd een onvolmaakt *zijn* : een zijn overeenkomstig de individuele vermogens en de actuele mogelijkheden van de mens. Kennen en liefhebben is altijd *willen* kennen en *willen* liefhebben : willen kennen en willen liefhebben wat God ons op aarde te kennen en te beminnen heeft voorgehouden : het vlees geworden Woord d.i. het woord geworden Leven : het evangelie. Al het overige is van dit kennen en liefhebben en van wat gekend en bemind wil zijn, van dit kennen en gekend worden, van dit beminnen en bemind worden het uitwendig teken : het teken waardoor deze genaden worden aangeduid, en deze genaden ook worden gegeven.

10

Het teken is slechts beminnenswaardig ómdat het van dit kennen en gekend worden, dit beminnen en bemind worden, van deze concrete en verborgen goddelijke realiteit in de mens het uitwendig teken is.

11

Het teken geeft ook genaden, want het teken volbrengen is : nu óók met een handeling van het *lichaam* het betekende leven der ziel met liefde, deemoed en dankbaarheid bevestigen. Het lichaam is niet meer lichaam. Ook het lichaam is niet meer zichzelf. Het is enkel een staan, gebogen, aan de voet van het altaar, de armen gevouwen over zichzelf.

12

Het goddelijk leven in een teken veruitwendigen en bevestigen heeft geen zin als het teken niet tevens een bevestiging is van een reëel aanwezig dienovereenkomstig leven in de mens. Het teken vervangt nooit het leven. Het heeft slechts zin als het een veruitwendigen en bevestigen is van een levend deelhebben, een deelhebbend léven : waarlijk een *vieren* van de heilige geheimen *in ons*.

13

Het werken in de wijngaard des Heren is geen werven voor het uitwendig teken, maar een werven voor datgene waarvan het teken teken is : het kennen en gekend worden, het beminnen en bemind worden.

14

Kennen en liefhebben wat ons om te kennen en te beminnen werd voorgehouden. — Daarom kunnen we het evangelie niet vervormen of halveren. Alleen zo als het is, is het waarheid en beminnenswaardig ; alleen zo als het is, is het antwoord op de vraag die de menselijke existentie is. Alleen zo als het is moet men het doen kennen en doen beminnen. Men kan Bach niet doen beminnen met een aangepaste en acceptabel gemaakte Bach : als een dorpshoempa voor het dorp, als een jazz voor de stad. Men zal dan altijd een echte hoempa en een echte jazz prefereren. Men kan niet meer doen dan *Bach* brengen, en Bach zo volmaakt mogelijk ; en dit nogmaals en nogmaals en nogmaals. Een

aangepaste Bach *is* niets en maakt ons van Bach afkerig. Maar *Bach* laat ons al dieper en zuiverder Bach verstaan ; en het geluk dat wij (eindelijk, of allengs) worden, laat ons al meer de vraag verstaan *die wij zijn* en op welke vraag Bach antwoord is.

15

Men halveert de waarheid en past haar aan omdat, zo zegt men, de waarheid (het evangelie) een te volstrekte eis is : „Wie dan kan zalig worden ?" vraagt men Jesus. Maar Joannes schreef : „Want dit juist is de liefde tot God, dat we zijn geboden onderhouden. En zijn geboden zijn *niet zwaar.*" En inderdaad : het is niet zwaar te leven zonder de schatten der aarde verzameld te hebben. Maar wie ze vergaard héét en het gebod hoort, hij vraagt : wie dan kan zalig worden. En hij gaat bedroefd heen. En Jesus láát hem heengaan. Want in zijn rijk worden geen schatten verzameld. De arbeider is zijn loon waard, — een andere waarheid is er niet. Maar die waarheid is niet zwaar (zwaar is, en dan tevens onmenselijk zwaar : het loon *niet* te ontvangen). — Als Christus medelijden heeft met de schare, besluit Hij niet zijn geboden te halveren ; Hij aanvaardt dat men, zijn geboden onderhoudend, zijn geboden met innerlijke onvolmaaktheid is. Met de mens kent Christus barmhartigheid, „maar over zijn geboden onderhandelt Hij niet". Halveren is het antwoord op de vraag der menselijke existentie ongedaan maken.

16

De arbeid in de wijngaard des Heren gebruikt en verbruikt al de vermogens van de mens ; hij maakt gebruik van al de menselijke krachten en al de menselijke hulpmiddelen. En gebruiken betekent steeds : doelmatigst gebruiken : gebruiken in overeenstemming met de eisen van de menselijke situatie en die van haar actueel, historisch gegroeid, historisch begrensd moment. Maar van welke wisselende middelen de werker in de wijngaard gebruik maakt, hij maakt er slechts

gebruik van om het evangelie te doen kennen en te doen beminnen in zijn eeuwig eendere en ondeelbare waarheid. Want andere grondslagen kan niemand leggen...

17

En welke ook de hulpmiddelen zijn die de werker in de wijngaard gebruikt, — de grondslag (in hem) van het doén kennen en doén beminnen door de anderen, kan geen andere zijn dan het kennen en liefhebben dat de werker *is*. Het gekende in liefde en nederigheid, in blijdschap en dankbaarheid *zijn* is het middel vóór alles, en het enige dat vruchtbaarheid geeft aan de overige middelen. Vandaar dat alle hulpmiddelen niet baten als we de liefde niet *zijn* ; zij zijn een koude tocht waarin het leven verschrompelt, een hol klinkend metaal, en ijdelheid en verdorvenheid des geestes.

18

Dit arbeiden — deze volledige dienstbaarheid, deze volledige onderwerping van al de vermogens en mogelijkheden van de mens — is tevens het *gebed* van de werker : het biddend vragen — met het totaal van zijn menselijke existentie — om de komst van het rijk Gods op aarde.

19

De werker *bidt* met zijn daden. Dit betekent : hij verwacht de vervulling van een Ander. En terecht. Want met zijn daden bereidt hij slechts voor : met zijn daden schept hij alleen enkele voorwaarden voor het werken van God in de ziel. De mens is het die zaait, de grond bewerkt en onderhoudt. Hij is niet méér dan een menselijk kennen van het Woord. Hij is niet het goddelijk Woord. Dáárom is hij ook niet degene die wasdom geeft.

20

De daden zijn een vragen. Daarom zijn zij vóór alles daden van nederigheid, en in nederigheid gesteld. De mens is (functioneert) niet zó deugdelijk, hij is niet van zó aan-

wijsbaar nut. Als men overtuigd is van zijn nut en onmisbaarheid, vraagt men niet, d.w.z. men bidt niet.

21

De mens is nodig — maar alleen op het vlak van het voorbereiden.

22

De mens is nodig, — maar hij is tevens vervangbaar.

23

De komst van het rijk Gods is geen antwoord op de voortreffelijkheid van onze liefde, maar een uitspraak van de voortreffelijkheid van Gods liefde : een genade waar van onze kant niets dat het aankijken waard is tegenover staat. „De goedertierenheid en menslievendheid van God onze Zaligmaker is verschenen. Niet uit werken der gerechtigheid die wij hebben gedaan, heeft Hij ons zalig gemaakt, maar naar zijn barmhartigheid", schreef Paulus aan Titus.

24

De voortreffelijkheid der deugdelijken(en hun ernst) aanschouwend, zou men geloven dat Christus nooit gezegd heeft : „En wanneer ge àlles gedáán hebt, zegt dan : zie, wij zijn onnutte dienstknechten geweest." — Hoeveel meer zijn wij dat, wij die nooit iets onverdeeld en alleen voor Christus hebben gedaan ; en zoveel *niet* hebben gedaan. „Mon cher Pierre aimé de Jésus et de Marie," schreef Léon Bloy eens aan zijn vriend Pierre Termier (en iedere eenvoudige en oprechte christen kan dit woord uit de grond van zijn hart herhalen), „pourquoi ne diriez-vous pas avec moi, pourquoi ne dirions-nous pas ensemble ceci : — ‚Je manque de foi, personne n'a moins d'amour que moi, peu d'hommes ont aussi peu que moi le désir de la gloire de Dieu ?! Ah ! que ce serait beau et que se serait vrai !'" — Dit is zo waar, dat Jesus ook daarom tot Benigna Consolata

Ferrero kon zeggen : „Zolang gij u in het nederige houdt — wat u veel genaden zal brengen — zal ik steeds voor u een God van goedheid en mededogen, een God van liefde zijn. Maar op de dag, dat gij u zult verhoogmoedigen, zal ik voor u een God van rechtvaardigheid zijn. Ik zeg het u, niet om u te verschrikken, doch om u te verwittigen, omdat Ik u bemin." — Jesus zegt hier wat ons ook het leven leert : hoogmoed is verwildering die verwildering voortbrengt.

25

„Die Zeit ist buchstabengenau..." Het is de angst der zuiveren van hart en hartstocht.

26

De dwaze ernst der nuttigen ruilen voor de deemoed der blijde zorgeloosheid. De blijde zorgeloosheid der nuttelozen en ontledigden in Hem die zelf alleen alle wasdom is.

27

„Für das Christentum naht die Zeit, da die religiöse Intelligenz eine grosse Rolle spielen wird, ähnlich wie es zur Zeit der grossen Kirchenlehrer war" (Berdjajew). De grote intellecten die de kerkvaders waren, waren echter armen (ontledigden) van geest, en inderdaad enorme — en ook daarom bescheiden — intellecten. De grote intellecten onder de christenen die niet aldus, ontledigd en bescheiden — en toch voortzwoegend, — de komst van het rijk Gods voorbereiden, gelijken die uitverkorenen die gevonnisd werden met het woord : „Ik heb u gemaakt tot mijn schoonste wijngaard en zie, ge hebt Mij niets dan bitterheid voortgebracht", of met dat andere woord (het vonnis van Jacob over Ruben) : „Ruben, mijn eerstgeborene, gij zijt mijn sterkte en het beginsel van mijn smart ; gij, de eerste in gaven, de grootste in gezag, zijt uitgestort als water, gij wast niet : want gij zijt geklommen op uws vaders bed, en ge hebt zijn rustplaats besmet".

28

„Eine grosse Rolle..." ? Het schijnt de roeping van velen : voor deze tijd geen zichtbare roeping meer te hebben. — Doch „nous n'avons pas reçu mission pour faire triompher la vérité, mais pour combattre pour elle" (Pascal), — gelijk „in de dagen van David, die genade vond in het oog van God en bad om een woning te vinden voor de God van Jacob. Salomon echter bouwde Hem een tempel".

29

De Kerk is dienaresse. Zij heeft a.h.w. geen eigen bestemming, — tenzij deze : dienaresse te zijn : van het leven van God in de zielen. „Uw koning komt tot u, zachtmoedig, gezeten op een ezel, het jong van een lastdier", en „voorwaar, Ik zeg u : een dienaar is niet groter dan zijn heer, noch een gezant groter dan die hem zond".

30

De Kerk *is* niet het woord Gods ; zij is — zwervend over deze wereld — het ezeltje dat het Woord Gods verder draagt ; of St. Jozef — de voedstervader, — die het Woord dient — voor de zielen, en in de zielen. God in de zielen is een God die, al zijn heerlijkheid afleggend, Kind is geworden.

31

Het ezeltje hoort niet op bij de stemmen langs de weg, het hoort niet de stemmen die juichen en niet de stemmen die honen. Het zet zijn hoeven op stenen en in zand, in vuil en op uitgespreide kleren en gaat aan dit alles in altijd eendere, in zichzelf verzonken stilte voorbij ; en ook Jesus, het Woord, op het jong van een lastdier, wil er niets van bemerken. Hij vertrouwt hen, die willen horen, zijn waarheden toe en is, hoe men op zijn woord reageert, evenzeer onverstoorbare liefde als het ezeltje onverstoorbare stilte.

Henri BRUNING